ԵՐԵՔՇԱԲԱԹ — ՏԱՐԻ — ԹՎԻ — 634 — ՇԱԲԱԹ — 4 — ԱՊՐԻԼ 1864

Տարեկան գինն է 6 Սրտաթ Սենիտի։
Վեցամսեայ 3 1/2 „ „
Մէկ ծանուցումը առին 2 ղուրուշ է
Աստրագրութիւնները կանխիկ են։
Աստրագրութիւնները ամեն ամսոյ 1ին եւ 15ին կրսկսին։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը առնուին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խլուին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 8 ապրիլ.

« Մոնիթէօռ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսը շաբաթ օրը Մէքսիկայի պատգամաւորները պիտի ընդունի Միրամարի մէջ, և կիրակի օրն ալ ճանրայ պիտի երթան Մէքսիկա երթալու համար։

« Տիւբէյլ անմոյին առջև թէթև կռիւներ եղան։ »

Վիեննա 8 ապրիլ.

« Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրը, Պ. Բէխտերկ, Պ. Շմերլինկ, Հունդարիոյ, Թրանսիլվանիոյ և Խոմվարտանի դիւանագիտները Թրիէստ գացին Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսին Մէքսիկայի կայսրութիւնն ընդունելուն վերաբերեալ պայմանագրութիւններն առորոշելու համար։

« Մաքսիմիլիանոս իշխանը կիրակի օրը Մէքսիկայի պատգամաւորները պիտի ընդունի, և երկուշաբթի կամ երեքշաբթի օրն ալ Մէքսիկա պիտի երթայ։ »

Լոնտրա 8 ապրիլ.

« Կարիպալդի զօրագեղեցիկ Անգղեոյ մէջ ընդունելութիւնը խիստ հանդիսաւոր եղաւ։

« Լորտ Բալմէրսթօն, Լորտ Տէրբի և տերութեան ամեն կուսակցութիւնք անձինք խոտայի զօրագեղեցիկ հրաւէր կը ղրկեն։ »

Փարիզ 9 ապրիլ.

« Անգղեոյ հասարակաց խորհրդարանին մէջ Լորտ Բալմէրսթօն յայտնեց թէ դեսպանաժողովը ապրիլ 20ին պիտի դումարուի, թէ և գերմանական աւագաժողովը պատասխան ալ չտայ։ »

Թրիէստ 9 ապրիլ.

« Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրն հոս եկաւ։ Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսը երեքշաբթի պիտի մեկնի։ »

Փարիզ 12 ապրիլ.

« Անգղեոյ խորհրդարանին անդամները Լորտ Ռիչարդ Նոռթ մահաւոր պաշտօնով մը Փարիզ ղրկուեցաւ։

« Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսը Մէքսիկայի պատգամաւորներն ընդունելով Մէքսիկայի թագն ընդունեց։

« Ռայց անձնական թեթև տկարութեան մը համար երթալը հինգշաբթի օրուան մնաց։ »

Դեսպանաժողովը պիտի յաջողի՞ թէ ոչ։—Այս է շաբթուս հասած Եւրոպական լրագիրներուն միակ զբաղմունքը։ Ամենք կը կարծեն թէ դեսպանաժողովը կը յաջողի գքսութեանց խնդիրը լուծելու. ոմանք ալ ընդհակառակն կը հաստատեն թէ չպիտի յաջողի, մանաւանդ թէ աւելի պիտի ծանրացնէ, կըսեն, ներկայ դժուարութիւնները։ Հեռագրաբար Եւրոպական ընդհանուր պատերազմն անհրաժեշտ կը համարին։

Այս հակառակ դուշմանութիւններուն վճիռը մենք ապագայէն ապասելով, և այս ապագան ալ հեռու չէ, առ այժմ այսչափ միայն կրնանք ըսել, թէ Լոնտրա գումարուելիք ութ տերութեանց՝ այն է Անգղիոյ, Գաղղիոյ, Ռուսիոյ, Աւստրիոյ, Բրուսիոյ, Տանիմարքայի, Շվէտի և Գերմանական դաշնակցութեան (այս վերջինը դեռ դեսպանաժողովն ընդունած չէ) երեսփոխանները խիստ տաժանելի պաշտօն մը ունին կատարելիք. և եթէ երկու հակառակ կողմերն համաձայնեցընելու յաջողին, քաղաքագիտական դերագոյն հանճարի փորձ մը առած պիտի ըլլան։

Բացատրենք ըսածնիս։

Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի խնդիրն արդէն խիստ կնճռոտ էր պատերազմն առաջ. պատերազմն աւելի ծանրացուց այն կնճիռները. նոր իրաւունքներ և հեռաւոր նոր պահանջումներ յառաջ բերաւ։ Խնդիրն առաջ Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի դքսութեանց վրայ Տանիմարքայի թագաւորին դրած սահմանադրութիւնը վերցընել էր, որով այս երկու երկիրները բուն Տանիմարքայի սեփական երկիրներուն կարգն անցած, և իրենց ինքնօրէն կառավարութիւնը կորսնցընելով՝ ազգութիւնին* ալ կորսնցընելու վտանգի մէջ ինկած էին։ 1852ի դաշնադրութիւնն յիշեալ երկիրներուն ինքնօրէն կամ զատ սահմանադրութեամբ կառավարուելու իրաւունքն ապահովելէ զատ, Տանիմարքայի թագաւորին վերհսկողական իրաւունքն ալ ապահովեր էր։ Տանիմարքա երկու դքսութեանց իրաւունքը չյարգելով, իր ուրիշ երկիրներուն կարգը դասեր, մի և նոյն օրինաց, սահմանադրութեան և կառավարութեան ներքև դրեր էր։ Այս տեսնելով Գերմանական դաշնակցութիւնն ալ թագաւորին իրաւունքը ժխտեց, Հոլշթէյնի դքսութեան վրայ ժառանգական իրաւունք պահանջող Օկիւսթենպուրկի դուքսին կողմը բռնեց, և Տանիմարքայի վրայ պատերազմ բացաւ։

Աւստրիա և Բրուսիա՝ որ 1852ի դաշնադրութիւնն ստորագրած են, Գերմանական դաշնակցութեան այս քաղաքականութենէն ծնող հեռաւորութիւններ գուշակելով, կամ թերևս ուրիշ նկատմամբ, դրծն իրենց վրայ միայն առնելով անդամք Գերմանական դաշնակցութեան, և 1852ի դաշնադրութիւնն յարգելու կամ լաւ ևս գործադրելու յայտարարութիւն ընելով, Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի դքսութիւնները գրաւեցին, և Տանիմարքան խնդարկեցընելու համար պատերազմն ընդարձակեցին մինչև անոր բուն երկիրներուն՝ այն է Ժիութլանդի մէջ, և Տիւբէյլ ու Ֆրէտերիսիայի ամրութիւններն գրաւելու ձեռք դարկին։

Հարկաւ, յիշեալ երկու մեծ տերութիւններն այսչափ ծախք ու զոհողութիւններ ընելէ եաւ՝ ձեռնունայն եա չեն դառնար և աւելի բան մը կը պահանջեն Տանիմարքայէն։ Բայց խնդիրն աւելի ծանրացած է։ Մէկ կողմէ Գերմանական մեծ տերութիւնները կը պահանջեն երկու դքսութեանց վերհսկողական իրաւունքը Տանիմարքայի ձեռքէն առնուլ և Օկիւսթենպուրկի դուքսին տալ։ Բոլոր կը հակառակին Անգղիա և Գերմանական երկու մեծ տերութիւնները։ Միւս կողմանէ կրսուի թէ Բրուսիոյ միտքը Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի մէկ քանի նաւահանգիստներն իր ձեռքն անցունել է։ Բոլոր ալ կը հակառակին Գերմանական մեծ տերութիւնները, և թերևս ուրիշ դրացի տերութիւնք ալ։ Տանիմարքա և Շվէտ ալ բնականաբար ոչ առաջինները՝ և ոչ վերջիններուն պահանջումները կրնդունին։

Այս ամեն հակառակ պահանջումներուն ի՞նչպէս վերջ պիտի տայ դեսպանաժողովը։ Ի՞նչպէս պիտի լուծէ Տանիմարքայի թագաւորին և Օկիւսթենպուրկի դուքսին մէջ ծագած վէճը։ Ի՞նչպէս պիտի կարէ գերմանական երկու մեծ տերութեանց և մանր տերութեանց մէջ ծագած վէճը։ Ի՞նչպէս պիտի լուծէ վերջապէս Աւստրիոյ և Բրուսիոյ տարաձայն պահանջումները, վասն զի կրսուի թէ այս երկու մեծ տերութեանց մէջ ալ անհամաձայնութիւն ծագեր է։

Դեսպանաժողովը պիտի կրնայ՞ 1815ին Վիեննայի արքայաժողովին ըրածին պէս՝ գքսութեանց ապագայ վիճակը տիրապէս վճռել, զանոնք բաժնել կամ միացընել, այս կամ այն տերութեան տալ։—Այս ամենայնիւ, վասն զի արդի քաղաքականութիւնն այս դրութիւնը չընդունիր՝ իբրև հակառակ ազգայ անկախութեանն ու իրաւանցը։ Մանաւանդ Գաղղիա միշտ բողոքած է և կը բողոքէ այս դրութեան դեմ, և հարկ ըլլայնէ՝ զենքով ալ կընդդիմանայ։ Ուրեմն դեսպանաժողովը կը պարտաւորի համոզարար ընթացք մը բռնելու. ասոր ալ յաջողութիւնը տարակուսական է։

Գաղղիա ուրիշ միջոց մը կառաջարկէ որ հնարաւորութեանը հետ միանգամայն և օրինաւոր կերևի։ Կառաջարկէ որ Շլեզվիկ-Հոլշթէյնի ժողովրդոց կամքը հարցուի, և ի՛նչ կերպ կառավարութիւն կամ ո՛վ թագաւոր ուզեն, այն տրուի իրենց, և գործը լմննայ։

Բայց Գաղղիոյ կառավարութիւնն այս մտաք շրջաբերական մը ղրկեր է, կըսեն, դեսպանաժողովին մանակից ըլլալու հրաւիրուած տերութեանց։ Բայց ի՛նչ պատասխան տուած ըլլալին դեռ յայտնի չէ։

Այս բանակցութիւններուն պատճառաւ է թերևս որ դեսպանաժողովին գումարումն ապրիլ 12էն 20ին մնացած է։

Լորտ Ռիչարդ Նոռթի Փարիզ երթալն ալ նոյն պատճառին կը տրուի։

Մէքսիկայի աթոռին խնդիրը փայլկեան մը դժուարութեան հանդիպեցաւ։ Աւստրիոյ կայսեր ու իր եղբօրը մէջ ընտանեկան խնդիր մը ծագելով։ Կայսրը կուզէր որ իր Մաքսիմիլիանոս եղբայրը Մէքսիկայի թագն ընդունած առեն Աւստրիոյ թագին վրայ ունեցած ժառանգական իրաւունքէն հրաժարի։ Եղբայրն ալ կը հաճէր՝ բայց ոչ իրեն համար, այլ իր սերնդոցը համար։

Նարօլէոն կայսրն՝ այս անհամաձայնութիւնն իմանալուն պէս՝ իր բանակի օգնականներէն Ֆրօսար զօրագլուխը Վիէննա զրկեց ինքնագիր նամակ մը, և վերջապէս հեռագիրը լուր կուտայ թէ կայսեր ու եղբօրը մէջ ծագած խնդիրը դոհացուցիչ կերպիւ լուծուելով, Մաքսիմիլիանոս արշիդուքսը Մէքսիկայի թագին ընդուներ է և քիչ օրէն Մէքսիկա պիտի երթայ։

Աւստրիոյ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ կայսրն հրամայեր է որ 6000 կտաւոր զօրաց բանակ մը կազմուի Մէքսիկա երթալու և նորընտիր կայսեր ծառայելու համար։

Այսպիսի կտաւոր զօրաց գունդ մ՚ալ արդէն Գաղղիոյ մէջ կը կազմուի։

Այս զօրութիւնն անհրաժեշտ երևցած է Մէքսիկայի երկիրը խաղաղելու և նորընտիր կայսեր իշխանութիւնն ապահովելու համար։ Վասն զի ոչ միայն նախկին կուսակցութիւնները դեռ մարած չեն, այլ և կղերն ալ երկրին իշխանութիւնն իր ձեռքն անցունելու բաղձանքը կայսրութեանն հաստատուելուն կը հակառակի, և հարկաւ շատ խոչընդոտներ ու դժուարութիւններ պիտի յարուցանէ նոր կառավարութեան դէմ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Թոխատ գաղթականաց յանձնաժողովին նախագահ Վէճհի փաշան Մէտինէի կառավարիչ և Շ. Էյլիւլ Հարէմ անուանեցաւ։

Սիշլի կուսակալ Օսման փաշան գաղթականաց յանձնաժողովին նախագահ անուանեցաւ։

Շէյխ Իւլ Հարէմ Վէճհի փաշայի որդի Ռէմալ փաշան Մէտինէի կառավարչի օգնական (մուավին) անուանեցաւ։

Կայսերական երրորդ բանակին տեղապահ (դայմագամ) միւշիր Ապտի փաշան կայսրութեան սահմանագլուխներու պահպանման զօրաց ընդհանուր հրամանատար անուանեցաւ։

Ֆէթվա էմինի Մէհմէտ Ռէֆիգ էֆէնտին Ինատօլուի Գրագրաքէր անուանեցաւ։

Ռումելիական տաճարին նախկին նախագահ Սամ պէյը Խարասուի կառավարիչ անուանեցաւ։

Կայսերական տերութեան բոլոր գաւառներուն և նահանգաց մէջ գրուած երկրագործական տեսուչներուն (միւտիրներուն) և անոնց փոխանորդաց պաշտօնին վերաբերեալ կանոնադրութիւն մը հրատարակուեցաւ առևտրական գործոց պաշտօնատան կողմանէ։

Այս նոր կանոնադրութիւնը գաւառաց երկրագործ ժողովուրդներուն համար մեծ կարևորութիւն ունենալով, արժան կը համարինք անոր բովանդակութիւնը հոս դնել. յօդուած գաւառական ազգայնոց։

Առաջին յօդուածը կրսէ թէ երկրագործութեան տեսուչներն իրենց փոխա-

նորդ պիտի ընտրեն տեղւոյն քաղաքական ժողովոյ կողմանէ իրենց նշանակուած հոգատարները, և այս փոխանորդներնալ ժողովոյն առջեւ մէջ պիտի արձանագրին և ծառայութիւններն ալ ձրի պիտի ըլլայ։

Երկրորդ յօդուածին բովանդակութիւնն է տեսուչներուն և անոնց փոխանորդաց պաշտօնը, որոնք իրենց գանուած նահանգներուն մէջ երկրագործութեան լաւացման միջոցները պիտի քննեն, և փոխանորդներն ալ իրենց առաջարկութիւնները տեսուչներուն պիտի ուղղեն, անոնք ալ տեղեկագիրը տեղական իշխանութեան պիտի ներկայացնեն։

Երրորդ յօդուածը կըսէ թէ տեսուչներն և իրենց փոխանորդները ոչ միայն ցորենի և գարիի մշակութեան հոգ պիտի տանին, այլ նաև այն տեղերը ուր երկիրն ու կլիման կը նպէտ է, պէտք է որ գիւղացիներուն սովորեցնեն բրինձ, բամբակ, ճէհրի, կարմիներկ և թթենի մշակելու լաւ եղանակները։

Չորրորդ, տեսուչներն ու իրենց փոխանորդները մանաւորապէս Ամերիկայի և Եգիպտոսի հունաներէն յառաջ եկած բամբակին մշակութիւնը պիտի դիւրացնեն, և այս նպատակաւ կայսերական կառավարութեան կողմանէ հրատարակուած տեղեկները մշակողաց ցրուեն։

Հինգերորդ յօդուածը կը պատուիրէ տեսուչներուն և անոնց փոխանորդներուն, որ խաշնարածներուն արգիլեն իրենց հօտերը ցանուած արտերու մէջ արածել, և հակառակն ընողները ձեռնհաս իշխանութեան յայտնեն։

Վեցերորդ, պէտք է հոգ տանին որ հերկի, սերմի, հնձոյ և կալի ժամանակ երկրագործներն իրենց աշխատութեան միջոցին արքունի ոյոց հատուցման յապաղմանը համար չբանտարկուին։

Եօթներորդ, թէ որ կառավարութեան պարտք ունեցող երկրագործ մը իրեն մշակութեան վերաբերեալ գործիքներէն ուրիշ բան չունի, իր պարտքը վճարելու համար զանոնք չպիտի ծախել տան։ Այս պիտի պարագայի մը մէջ գիւղերու տեսուչներն ու փոխանորդները գործը տեղական ժողովին քննութեանը պիտի յանձնեն, և ան պիտի որոշէ քիչ քիչ անոր մշակութեան արդիւնքէն վճարելու կերպը։

Ութերորդ, երկրագործներուն մէջ պատահած վէճերը տեսուչներուն և իրենց փոխանորդներուն ներկայութեանը պիտի քննուին ու դատուին։

Իսկ ինեներորդ յօդուածը կը խոստանայ այս պաշտօնատարներուն ջանքը վարձատրել կառավարութեան կողմանէ։ բայց թէ որ անարժան միջոցներով և խեղճ գիւղացիները ձրի իրենց երկիրներուն մէջ աշխատցնելով հարստանալ ուզեն, ըստ օրինաց խստիւ պիտի պատժուին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Այսօրական բանակին հայադրութեան պիտոյքը հոգալու յանձնառուելու, որ ապրիլ ամսոյ 6/18ին Պաղեստինական գործոյ պաշտօնատան (Տաղի-Հուրայի) կողմը ժամը 5 ին ներկայ գտնուելու բարեհաճին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նիկոմիդիոյ վիճակին առաջնորդ և երբեմն Պատրիարքական տեղապահ Գերեզ. Տ. Ստեփաննոս Ս. արքեպիսկոպոսը, որ ազգային Սահմանադրութեան վերահաստատուելէն ի վեր իւր հոգևոր հօտին վերաբերեալ կարևոր գործի մը կարգադրութեան պատճառաւ Կ. Պոլիս մնալու հարկադրեր էր, հինգշաբթի օրը մայրաքաղաքէս մեկնելով իր վիճակը վերադարձաւ յատուկ շոգենաւով։

Նիկոմիդիոյ ժողովուրդն իր հոգևոր հովուին արժանավայել ընդունելութիւն մ'ընելու համար՝ յատկապէս Նիկոմիդիայէն և շրջականներէն քանի մը պատուաժան ազգայինք օր յառաջ Պոլիս եկեր էին նորին Սրբազնութեան ուղեկից ըլլալու։ Մայրաքաղաքէս ալ բազմաթիւ պատուաւորներ Նիկոմիդիա եկեղեցական և աշխարհական անձինք մինչև Գեբզեի դարուն նաւամատոյցն ուղեկից եղան Նորին սրբազնութեան։

Այս առթիւ աւելորդ չենք համարիր քանի մը խօսք ընել, յուսալով որ սիրելի պարագ մը կատարած կըլլանք։

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ թէ ազգային անիշխանութեան երկամեայ փոփուկ և դժուար ժամանակին մէջ՝ Գերեզ. Տեփաննոս արքեպիսկոպոսին այն ամենեն լոհականութեամբ և անձնուիրութեամբ Պատրիարքական տեղապահի պաշտօնը վարելը, և ազգին երկպառակ վիճակին մէջ ազգայնոց օրինաւոր բաղձանքը՝ այն է Սահմանադրութեան վերահաստատութիւնը ձեռք բերելու համար ըրած երկար բայց յաջող ջանքն, և ազգը վերջապէս խաղաղութեան նաւահանգիստը բերել հասցնելը՝ այնպիսի ծառայութիւն մ'է, որ ալգային պատմութեան մէջ նշանաւոր էջ մը բռնելու և իրեն անուանը պարծանք ըլլալու արժանի է։

Սակայն չենք կրնար սա ալ ժխտել, որ Նիկոմիդիոյ ընդարձակ և բազմամարդ գաւառն ալ երկու տարի ու կէս անհովիւ և լքեալ վիճակի մէջ մնաց։ Բայց կը փութանք յարելու, թէ այս ակամայ լքումն ալ դարձեալ բաւական դասեր ընծայեց դերապատիւ Ստեփաննոս արքեպիսկոպոսին, որ Օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ ազգային կեդրոնական Վարչութեան գլուխը գտնուելով, ազգին վիճակը, հանգամանքը, պիտոյքը, բաղձանքը, և միանգամայն ժամանակիս ոգին, ընթացքն ու պահանջումներն ի մօտոյ կրցաւ տեսնել ու հասկընալ։ Հետևաբար իր վիճակին պիտոյին ու կարօտութեանցն ալ համեմատաբար խնամք ըլլալով, անշուշտ ընդարձակ աստիճան մը պիտի դանէ իր առջև իւր հօտին անհրաժեշտ պիտոյքն ու կարօտութիւնները դարմանելու և մատակարարելու, աջակից ունենալով երկամեայ փորձառութիւնն ու ազգային Սահմանադրութիւնը, որուն եթէ ճշդիւ և անաչառ, ինչպէս որ սիրելի է մեզ հաւատալ, դրդիչ դրութեանը հոգ տանի, իր ընդարձակ վիճակին հոգերն առջի բերան թէև ծանրատաղտուկ և դժուարին ալ երևին, այսու ամենայնիւ տարակոյս չկայ որ հետզհետէ կը կարգադրին և օրինաւոր սահմանի մը մէջ կը մտնեն, որով Նիկոմիդիոյ վիճակն ալ, որ Պոլսոյ մերձակայ գաւառներուն ամենէն ընդարձակն է, և 34 մեծ և փոքր գիւղ և գիւղաքաղաք ու 50—60 հազարի չափ հայագրի բնակիչ ունի, օր ըստ օրէ խաղաղութեան և յառաջադիմութեան բարերար արդիւնքներու վայելել կ'սկսի։ և ինքն ալ իր հոգևոր պաշտաման մէջ բարոյական պատասխանատուութենէ ազատ մնալով, իր հօտին և հանայն ազգին բազմազան շնորհակալութեանցը վրայ իրաւունք կ'ունենայ։

Այո՛, 34 գիւղի առաջնորդութիւն մը և ասոնցմէ զատ միանգամայն Ամասիոյ վանուց պէս մեծ վանքի մը վանահայրութիւնը դիւրին գործ չէ։ բայց գործի մը արժանիքն ալ նոյն գործին դժուարութեան աստիճանովը կը չափուի։ Անկարգ ու ապարդիւն անցեալը պէտք չէ որ այսուհետև ալ ներկայացուցիչներ ունենայ նոյն վիճակին մէջ։ Սահմանադրութիւնը պէտք է ճշդիւ գործադրի։ ամեն դեղ իր օրինաւոր թաղական խորհուրդն ունենայ։ վարժարանները բարեկարգին։ Ամենաշուտ վանքն ալ նոյնպէս բարեկարգուելով ուսումնոց և դպրութեանց օթևան մ'ըլլայ, և ազգին օգտակար բանիբուն եկեղեցականներ հասցնէ։ վասն զի «հունձք բազումք են, և մշակք սակաւ»։ խի՛սա սակաւ.....

Այս ամենը կ'սպասէ Ազգը Նիկոմիդիոյ սրբազան արքեպիսկոպոսէն։ Իսկ մենք յուսալով որ Նորին Սրբազնութիւնը քաջ վերահասու է իր այս նուիրական պարտականութեանց, և յօժարայոյժ անձնուիրաբար կատարելու, լոյս, ջանք, յարատևութիւն և արդիւնք կը մաղթենք թէ՛ իրեն և թէ՛ իր բարի դիտաւորութեանց արդիւնաւորութեանը ձեռնտու, աջակից և գործակից եղող ամեն ազգասէր անձանց։

Եթէ գթութիւնը երկրիս երեսէն 'ի սպառ հարածի, տակաւին կանանց կուրծքին տակ ապաստանարան պիտի գտնէ։

Այս եղած է միշտ մեր համոզումը. ուստի ոչ նուազ բերկրութեամբ կը լսենք, թէ տասնեհինգ օրէ 'ի վեր Օրթագիւղի մէջ բարեսէր տիկնայք ընկերութիւն մը կազմեր են գիւղին մէջ գտնուած ազքատները խնամելու ազնիւ նպատակաւ, և անցեալ կիրակի օրն ալ սոյն բարենպատակ ընկերութեան յայտարարութիւնը պաշտօնական կերպով Օրթագիւղի եկեղեցւոյն մէջ կարդացուեր է։

Յիշեալ յայտարարութիւնն ուշ ձեռքերնիս հասնելով՝ յաջորդ թիւերնուս կը թողունք անոր վրայ ընդարձակագոյն տեղեկութիւն մը տալ մեր ազգոյ ընթերցողաց։

Այրաքաղաքիս Ռուսիէ տ'Օրիան լրագրին անցեալ շաբաթ աւուր թերթին մէջ ապրիլ 5 թուով Կեչիպօլուէն գրուած հետևեալ նամակը տեսնելով, արժան կը համարինք թարգմանել 'ի տեղեկութիւն ազգային Վարչութեան։

Ժամանակէ մ'ի վեր քաղաքիս հայերուն մէջ ծանրկէկ վէճ մը ծագած է, և անաւասիկ եղելութիւնը։

Տարի մը մօտ է որ ասոնք ալ Օսմանեան կայսրութեան ուրիշ քաղաքներու մէջ եղած իրենց կրօնակցաց պէս իրենց ազգային կանոնագրութիւնը կամ Սահմանադրութիւնը գործադրել ուզեցին։

Այս միջոցով կը յուսային անհետ ընել այն զեղծումները, որ իրենց հառարակութեան գլուխը գտնուողները կը գործէին թէ 'ի վնաս ընդհանուր ազգին և թէ 'ի զրկանս ազքատաց։

Բայց՝ ինչպէս որ դիւրին է դուշակել՝ այն զեղծումները գործող անձինք թէև սակաւաթիւ, ընդդիմացան այնպիսի բարեկարգութեան մը գործադրութեանը որ իրենց չահուն վնաս պիտի հասցնէր։ Ասկէ վէճ մը ծագեցաւ յառաջադիմականներու և յետադէմներու մէջ, թէև այս վերջինները կարի սակաւաթիւ են։

Կեչիպօլուի մէջ անցած այս անցքերը Ռոստոսթոյի առաջնորդին ականջն հասնելով որուն վիճակն է մեր քաղաքը, իր քարտուղար Առաքել վարդապետը զրկեց, որ եղելութիւնը քննելով երկու կուսակցութեանց մէջ խաղաղ ը Ղիւն հաստատէ։

Այս վարդապետն յառաջադիմականաց արդար բողոքները լսելով, ժողովրդեան քաջարկութեամբ վեց անդամէ բաղկացեալ խորհուրդ մը հաստատեց. ժողովներ եղան, և համաձայնութեամբ որոշուեցաւ ազգային գործերն այն նորընծայ խորհուրդին յանձնել։

Խորհրդին առաջին գործողութիւններէն մէկն էր հաշիւներուն քննութիւնը։ Կը հաստատեն թէ 5 տարի առաջ հայ ժողովրդեան ունեցած 42000 ղուրուշէն, որուն վրայ պէտք է աւելցընել նաև չահն ու եկեղեցւոյն մուտքերը, այսօրուան օրս 35000 ղուրուշ մնացած է մնացեալը։ Այս հաշիւները Ռոստոսթոյի առաջնորդ Թադէոս սրբազանին պիտի ներկայացուէր որ տարեկան չրջանին ժամանակ Կեչիպօլու ալ պիտի դար։ Իրօք ալ առաջնորդն եկած ժամանակ իր քարտուղարին ներկայութեամբը բոլոր եղածներուն տեղեկագիրը՝ որ արդէն իրեն զրկուած էր Առաքել վարդապետին ասկէ դացած ժամանակը, և որուն մէկ օրինակն ալ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանի Կեդրոնական ժողովոյն զրկուած էր, իրեն ներկայացուեցաւ։ Ամեն մարդ կը հաւատար թէ առաջնորդն Առաքել վարդապետին ներկայութեամբը եղածները պիտի հաստատէր։ Բայց ամենուին։ Թադէոս սրբազանն ամենն ալ տապալեց, 'ամենն ալ խափանեց. ժողովրդեան գրեթէ համօրէն քուէիքն ընտրուած վեց անդամները պաշտօնէ ձգեց, և իրեն իսելակից անձերէ բաղկացեալ ընդհանուր ժողով մը գումարելով, և մասնական քուէարկութեամբ նոր ժողով մը կազմեց ամենն ալ յետադէմ անձերէ։ Ասկէց զատ՝ տեղւոյս քահանան ալ յառաջադիմականներուն կարծիքակից ըլլալուն համար իր պաշտօնէն ձգեց, և հակառակ գաղափարներու տէր ուրիշ քահանայ մը դրաւ տեղը, և որուն համար կըսեն թէ ազգասիրութեան մասին առաջնորդէն վար չէ մնար։

Թադէոս սրբազանին այս բռնական ընթացքը տեղւոյս բնակչաց մեծագոյն մասը զայրացուց։ Իրեն դէմ ազգու բողոք մ'ուղղուեցաւ կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանը, և ժողովուրդն անտարակոյս է որ ազգային կեդրոնական Վարչութիւնն իրենց բողոքին փութով իրաւունք պիտի ընէ։ Ապա թէ ոչ՝ պատգամաւորութիւն մը պիտի ղրկեն կ. Պոլիս, իրենց դատը Պատրիարքարանին առջև պաշտպանելու, և թէ որ հարկը պահանջէ՝ մեծ Եպարքոսին ալ աղերսագիր մը պիտի մատուցանեն։

Մէջմուայը Հավատիսի մէջ հրատարակուած պաշտօնական ծանուցումներէ և Սէր լրագրին մէջ տեսնուած մէկ քանի նամակներէ կերևի որ մայրաքաղաքիս հռոմէական հայոց ազգային գործերը վերջին օրերս տարտամ և շփոթ կերպանք մ'առած են, այնպէս որ հիւանդանոցի խնամակալներն հրաժարեր, ընդհանուր ժողովի համար քանիցս անդամ եղած հրաւէրն եթէ ոչ անսելի՝ գէթ ապարդիւն եղեր, և դուխ ամենայնի, մեր հռոմէական համազգեաց ալ ազգային կանոնագրութիւն մ'ունենալու օրինաւոր փափաքը հղօր խոչընդոտներու հանդիպելով, դժբաղդաբար երկպառակութիւն ծագեր է մէջերնին։

Ազգիս ամեն մասերուն անդորրութեանն ու զարգացմանը 'ի սրտէ փափաքող ըլլալով, կ'սպասենք որ այս պարտած ցաւալի զրոյցներուն ինչ աստիճան ստուգութիւն և արժէք ունենալը, և ասոնց առթիւ տուող պարագայները ճշդիւ և անկողմնապահ կերպով բացատրուին՝ ուղղակի յարաբերութիւն և հետեւաբար լաւ տեղեկութիւն ունեցող լրագիրներէ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս որ արդէն քանիցս անգամ ծանուցէր էինք, Մանչէսթերի մէջ Շահնազարեանց Արժ. Պարոնեան վարդապետի խմբագրութեամբ հրատարակուելիք Երկրագունտ անուն շաբաթական լրագիրը մարտ ամսոյ մէջ հրատարակուիլ ըսկըսաւ և արդէն երրորդ թիւն ալ եկած է։

Երկրագունտը՝ որ քաղաքական, գրական, գիտական, կրօնական և առևտրական լրոց ընդարձակ բովանդակութիւն մ'է, եւրոպական տեսիլներով հայ հասարակութեան մասին օգտակար սրընդունդ տալու կոչուած է, և իր խմբագրին ծանօթ եղած պատմական և կրօնական հմտութիւնն ալ առհաւատչեայ մ'է իր կեանքն եղեալ նպատակին հասնելու, եթէ ընթերցասէր ազգայինք անոր շարունակութեանն ու գոյութեանը պէտք եղած սրընդունդը չխնայեն, ինչպէս որ կը ցանկանք և կը բարեմաղթենք։

Երկրագունտի տարեկան գինն է հանդերձ փոստի ծախսը 25 շիլին։ տուրքագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս Պաղթիա Սարդիս աղա Մ. Հիսարլեանի սենեակը։

Ցոյնպէս, Սէր անուն տասնօրեայ հանդէսը, որ քանի մը տարիէ 'ի վեր մերթ ընդ մերթ ընդհատելով կը հրատարակուէր, տարւոյս փետրվար ամսէն սկսելով դարձեալ հրատարակուիլ սկսած է, ուսումնոց, քաղաքականութեան և գեղեցիկ դպրութեանց վրայ ընտիր յօդուածներով։

Ամեն անոնք որ մեծարգոյ Պ. Պ. Պառնասեան մեր ուսումնական բարեկամին գրագիտական արդիւնքները տեսած են Մասիսի մէջ, անտարակոյս ունք որ բերկրութեամբ պիտի լսեն Սէր հանդիսին անօրէնութիւնն իր վրայ առնուլը, և պիտի փութան իրենց բաժանորդագրութեամբը քաջալերել և խրախոյս ըլլալ յիշեալ հանդիսին, որոյ տարեգինն է 50 ղուրուշ, և տուրքագրութեան տեղն է Պոլիս Իմամ Ալի խանը թիւ 13 Համազդային տպարանը։

Դարձեալ, տարիէ մ'ի վեր մայրաքա-

դարձեալ մէջ հրատարակուիլ սկսած Պ. ա-բրագրի Հաւատոյ անուն տաճկերէն լեզուաւ և հայ տառերով լրագրին ալ՝ որ երբեմն տարաժամ մահուանն առթիւ ժամանակ մ՚ընդհատեցաւ, մեծ դիրքով և կանոնաւորապէս հրատարակուիլ ըսկըսած է շաբաթը մէկ անգամ, և Փանտեան արդոյ Կարապետ աղան ալ՝ ուսումնական օգտակար դիրք մը և զանազան ազգային և ուրիշ նիւթերու վրայ յօդուածներ կը հրատարակէ անոր մէջ։

Պարագայի Հաւատոյի վեցամեայ գինն է կանխիկ 60 ղուրուշ, և ստորագրութեան տեղն է Պ. Պօլիս Պ. Եղիր խանը թիւ 17 լրագրին տպարանը, կամ Պ. ա-ինքճի խանի վերնայ սրկը թիւ 1 սենեակը։

— Պրուսայէն մարտ 29 թուով գրուած նամակի մը մէջ կը կարդանք թէ մինչեւ Ասիոյ դաւառաց կայսերական քննիչ Պ. սեմ. Ահմէտ Պ. էֆիդ էֆէնտին՝ որ անցեալները մայրաքաղաքս եկած էր, նախընթաց կիրակի օրը յիշեալ քաղաքը հասնելով իր քննութեան պաշտօնը դարձեալ վարել սկսեր է, և Պէմիկիէն մինչեւ տեղական կառավարութեան պարտը շինուելիք ճանրուն գործը փութացնելէ զատ, ուրիշ հասարակաց օգտակար շինութիւններու, այն է՝ փողոցներու ընդարձակութեան, մզկիթներու նորոգութեան և մեծ խանի մը շինութեան նոր մղում մը տուեր է։

Ասոնցմէ զատ Մէլէսսէն ըսուած լիճը՝ որ հասարակաց առողջութեան վնասակար ճահիճ մ՚էր, չորցնելու ձեռնարկութիւն մը պիտի ընէ առանց մեծ ծախսուց, ըստ որում բազմաթիւ հերկելի արտավար տեղ պիտի մատակարարէ երկրագործութեան։

Ասոր չափ օգտակար ուրիշ ձեռնարկութեան մը վրայ ալ խորհուրդ կրնայ։ այն է կառքով երթևեկելի ճամբայ մը շինել մինչև Տրեօթահեա, և ուրիշ մ՚ալ մինչև Պուռանիա։

Պ. երջապէս Պրուսա քիչ ժամանակէն նոր և դեղեցիկ կերպարանք մ՚առնելով՝ իր պարունակած հին յիշատակներուն արժանի քաղաք մը պիտի ըլլայ։

—Իզմիրէն ապրիլ 8 թուով գրուած նամակ մը լուր կուտայ թէ յիշեալ քաղաքին շրջակայ արտօրէից մէջ մարախն երևան եկնելով, մեծ մտատանջութիւն կը պատճառէ գիւղացւոց։

Իզմիրի կուսակալ Պ. սեմ. Փաշան վիշան տեղեկանալով որ միանգամայն գաւառին ներքին կողմերն ալ այս ահաւոր պատուհասներևան ելեր է, անմիջապէս գաւառին ամեն կողմն ազգու հրամաններ ղրկեր է որ թէ՛ մարախի հունտերն և թէ՛ արթնցած մարախներն հաւաքելու հոգ տանին։

Այս ազգու հրամանին վրայ Իզմիրի հինգ նահանգաց ժողովին անդամներն և կուսակալն փոխանորդները պէտք եղած միջոցներն ի գործ դնելով, քիչ՚ օրուան մէջ 711 հազար օկայ մարախի հունտ ժողվեր են։

Նոյնպէս Այդընէն եկած վերջին տեղեկութիւններուն ալ նայելով, տեղւոյն ժողովն ալ այս սպառիչ միջոցները ջնջելու համար ամեն հոգ տանելով, յիշեալ նահանգին մէջ ալ քիչ օրուան մէջ 700 հազար օկայ մարախի հունտ հաւաքեր ու այրեր են։

—Մայրաքաղաքիս Ժուռնալ լրագրին գրածին նայելով, մնացեր երկու խելացի շուն բերեր են Եւրոպայէն Տրինկ Զաուլ (Պարոյս թագաւոր) ըսուած տեսակէն։ Այս շունները Բերայի սրահներուն մէջ պրծէն իրենց ճարտարութեանց մէկ քանի փորձերը տուեր են։ Ասոնցմէ մէկը Պօսքօ՝ դեռ իր կրթութիւնը լմնցուցած չէ եղեր, բայց միւսը Լալի ճշմարիտ սքանչելիք մ՚է եղեր։ Ուրչափ դժուարին անուն մ՚ալ ըսես՝ առջևը գրուած տառերով նոյն անունը կը կապէ։ ամեն տեսակ դոյներու կը ճանչէ։ թուոց բաժանում և բազմապատկութիւն կրնէ։ թուղթ և տոմար կը խաղայ։ վերջապէս շունէ մը չյուսացուած կարգէ դուրս բաներ կրնէ։

Եթէ Ժուռնալին այս լուրը ճշմարիտ է, բանական մարդոցմէ շատերն ամօթահար պիտի մնան այս շան առջև։

— Գաղղիական Տէպա լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Պ. Մովսէս Մօնթեֆիորէ անուն դաղղիացի ականաւոր հրեայն յատկապէս Մարոք երթալով, նոյն կայսերութեան մէջ գտնուած իր կրօնակցաց համար քաղաքական առևտրական և կրօնական ազատութիւններ խնդրեր և իր նպատակն հասեր է։

Յիշեալ երևելի և ազգասէր հրեայն այս օրերս Մարոքէն Գաղղիա գառնալով, Պ. Նաբօլէոն կայսրը սիրալիր ընդունելութիւն մ՚ըներ, և մեծ համակրութիւն ցոյց տուեր է անոր՝ իր ամեն կողմ գտնուող կրօնակցաց վրայ կարեկցութիւն ցուցընելուն և անոնց հանդըստութեանն ու բարօրութեանն աշխատելուն համար։ Պ. Մօնթեֆիէրօ ալ Մարոքի կայսեր կողմանէ իր կրօնակցաց համար ստացած արտօնութեանց հրովարտակին մէկ օրինակը Պ. Նաբօլէոն կայսեր մատուցեր է։

— Ընդհանրական լրագրաց մէջ կը կարդանք թէ վերջին օրերս Լոնդրայի մէջ 24 տարեկան կին մը չորս աղջիկ զաւակ մէկէն ծներ է, և թէ՛ մայրն ու թէ՛ զաւակները կատարեալ առողջ վիճակի մէջ են եղեր։

—Այս օրերս Փարիզի մէջ ճարտար մը գետ Յորդանանի ջուր ծախելու մթերանոց մը բացեր է, և շիշը 25 ֆրանքի կը ծախէ եղեր մկրտութեան համար։ Բարեբարդաբար Սէն գետն ալ քթին տակն է, որով կրնայ Յորդանան գետի անապատ ջուր մատակարարել միամիտ ժողովրդոց։ Դէշ առուտուր չէ։

— Երկուշաբթի օրը Գ. Վասիլաքի անուն երիտասարդ յոյն փաստաբան մը սպաննուեցաւ Կ. Պօլիս Մահմուտ փաշայի կողմը Երիֆ էֆէնտի անուն տաճկի մը տունը։

Այս սպանութեան պարագաներն այլ և այլ կերպով պատմուած ըլլալուն, աւելի ճիշդ տեղեկութիւններ ստանալու համար պատմութիւնն յաջորդ թիւերնուս կը թողունք։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

Պուքրէշ 15 ապրիլ։

« Պէսարաբիոյ ռուսաց բանակները Թարթալ Բուռնարի կողմէն դէպ՚ի Մոլտավալաքիոյ սահմանները կը յառաջանան։

« Աւստրիացիք Տրօնթատի մօտ բանակ մը կը հաստատեն։

« Այս սպառնական ցոյցերը մատչութիւն կը պատճառեն։

«Ռուսիոյ կառավարութիւնն իր բանակաց մէջ գտնուող Լեհացի պաշտօնակալաց հրաման ըրաւ որ հրաժարականնին տան։ »

ՊՕՐՍԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

Փարիզ 14 ապրիլ։

Օտ. Քոնսոլիտէ՝ 54 3/8 54 1/8

Օտ. փոխառութիւն 1865ի՝ 342 50

Օտ. Պանքա՝ 770։

ՄԵՆՏՈՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ

ՆԱՄԱԿ Դ.

Կենաց երջանկագոյն ժամանակը։—Վաղանաս կատարելութեանց վնասակար հետևանքը։ — Զբաղմունք եւ ժամանակի որոշում։ —Ուսմունք սովրիլ։ — Լորա Զաթամի օրինակը։ — Ժամանակին վերացականութիւնը։ — Միօրեայ միջատը։ — Մալպրանշ։ — Անանոյ ոմանց երկայնակեցութիւնը։ — Ոգիսեսի շունը։ — Լոք։ — Շանը կեանքն ու մտածողական կարողութիւնները։ — Գաբրիէլ հրեշտակն ու Մահմէտ։ —Եպիպտոսի Սուլթանը։ — Սենեկա։ — Ժամանակի բաժանում։ — Բասքալ։ —Մեծն Ալֆրէտ։ —Տոքթոր Մէյսըն կուտ։ — Տոքթոր Է. Տ. Բլարք։ — Պօէրնտվ։ — Հալլէր։ — Սիւլլի։ — Վեսպասիանոս։

Սիրելի՛ բարեկամս։

Եթէ դու իմաստուն և բարի ես, գիտցի՛ր որ հիմայ կենաց երջանկագոյն ժամանակն ես։ Լսած եմ որ կըսեն թէ կենաց երջանկագոյն ժամանակը մանկութիւնն է։ աչ. ես մանուկ եղած ատենս իմ կարծիքս այդպէս չէր, և ոչ ալ հիմայ այնպէս է, և առոր վրայ կարծեմ թէ քու փորձառութիւնդ ալ իմինէս չպիտի տարբերի։ Սոյգ է որ մանկութիւնը կենաց ուրիշ մասերուն մէջ գտնուած նեղութիւններէն ղերծ է, բայց մանկութեան անասնական կեանք մը լինելն անդին թողլով, իր զգացած ուրախութիւնները կամ տրամութիւններն ալ կարճ ու սաստիկ են, և անդադար այրական անկախ վիճակի մը կը դիմէ։ Շատ ատեն չկայ որ վաղահաս կատարելութեան հանելը ժամանակին նորաձևութիւնը դարձած էր։ Մանր տղաներ առաջ կը բերէին ու երկրաչափութեան, լեզուագիտութեան, ճարտարախօսութեան և ուրիշ ուսմանց մէջ իրրև մէյմէկ հրաշք ցոյց կուտային։ Զորս կամ հինգ տարեկան չափագէտներ, եօթը տարեկան լեզուագէտներ, և տասը տարեկան ճարտասաններ որք Բիթի կամ Ֆոքսի, Բիլի կամ Լինտհըրսթի հետ պիտի մրցէին, և տասու իրեքէն քսանը չի լրացած երևելի քաղաքագէտներ պիտի ըլլային։ Բայց ասոնք ջերմանոցի մէջ մեծցած տունկերու պէս բռնի սաստկացած էին կոկոն տալու։ տառոյց մը վրայ եկաւ, խաղեցուցող այլ մտացածին կատարելութեան մը հասան, ուրկից եթէ ետ չճնացին, ամենևին չկրցան յառաջանալ։ Շուտով յայտնի եղաւ որ դողորիկ մանկութիւնը չափազանց հոգնութեամբ իր ղեւարթ աշխատութիւնը կորուսանելու ենթակայ է, և նոյն իսկ կենաց եռանդը կը տկարանայ։ Ասանկ պարագայները մանկութիւնը չեն երջանկացներ, աշխատութենէն ու ձանձրանքէն աւելի ապէկ է թողուլքիչ մ՚ալ խնդագին կրթութիւնները։ հեռաւի, և իմաստուն առաջնորդաց կառավարութեանը տակ բնութիւնն ազատ և առողջ իր ընթացքը կատարէ։

Բայց մանկութիւնն, ինչ յաջող վիճակի մէջ կըլլայ թող ըլլայ, կենաց իրրև երջանկագոյն ժամանակը չեմ նկատեր։ « Երջանկութիւնը միայն մեզնէ կախեալ է այրական հասակին մէջ։ վասն զի միայն այն ատեն մեր իմացական կարողութեանց ամբողջ զարգացումը կը վայելենք, և հետևապէս առողջապահութեան ու երջանկութեան աւելի շատ միջոցներ ձեռքերնիս կունենանք։ Երիտասարդութիւնը երջանկութեան հասնելու ամենէն յաջող շրջանն է։ մարմինն աւելի ոյժ ու գօրութիւն ունի, միտքը աւելի արութիւն և գործունէութիւն, հոգին աւելի եռանդ, վսեմութիւն և վեհանձնութիւն, և բոլոր կեանքը բարեդուշակ ապագայիւ և գեղեցկագոյն յոյսերով կը ներկայանայ։ » Սորվե՛, ուրեմն, այս առաւելութեանց արժէքը գիտնալով գործածելու եղանակը։

Գրեթէ ամեն բան կարգաւոր զբաղմամբ և ժամանակը որոշելով կը կատարուի։ Առաջին նամակիս մէջ՝ կանուխ ելնելու առաւելութեանց վրայ արդէն երկարօրէն խօսեցայ, այլ զբաղմունքը, շարունակ զբաղմունքը մարմնոյ և մտաց առողջութեան էական կէտն է։ Տարակոյս չկայ որ Պ. Ջոնսըն աւելի երջանիկ էր բազմավաստակ աշխատութեամբ իր բառարանը յօրինած ատեն, քան թէ Սթրիթամի ճոխ փափկութեանց մէջ։ « Եթէ ինձի հարցուներին, գիտցողութիւն կրնէ Պ. Լէյքին, թէ ձանձրութենէ ազատելու միջոցն ինչ բանի վրայ կը կայանայ, հին ճարտասանի մը ունեցած սկզբունքն առնելով պիտի պատասխանէի ։« զբաղմունք, զբաղմունք, զբաղմունք։ » Կենաց ձանձրութեան և իրականէն աւելի տագնապեցուցիչ մտացածին վիշտերու մեծ փրկարան ասիկա է։ վասն զի զբաղմունքն այդպիսի դեղ մ՚է որ հաղար տեսակ զօրաւոր եղանակներով կրնայ մատակարարուիլ։ Մտաւոր և մարմնական վարժութեանց բոլորն ալ ասոր մէջ են։ միայն թէ, ո՛րը կրլլայ թող ըլլայ, զբաղմունք թող հայթայթէ։

Բայց ժամանակն ապէկ գործածելու համար այսչափ պնդելուս գլխաւոր նպատակն ուսմունք սովրելու համար է։ Հրաչակաւոր լորտ Զաթամին համար կը պատմեն թէ այնչափ գործ կը տեսնար, և նոյն իսկ մանր ու երկրորդական գործեր, որ ժամանակը սովորական կերպիւ ապէկ գործածողներն ալ դարմացմամբ կը լցուէին։ Անիկա ոչ միայն Անդրեոյ հասարակաց գործերուն խորերը թափանցած էր, այլ և արտաքին տերութեանց քաղաքականութիւնն ու խորամանկութիւնները գիտէր, և իր աչքը Մեծին Բրիտանիոյ հպատակ եղած երկիրներուն ամեն մէկ մասին վրայ կը տարածուէր։ այնպէս որ մարդ չկար որուն ի՛նչ ըլլալը և ի՛նչ նպատակի համար շարժիլը ինքը չի գիտնար։ Իր պաշտօնակալաց նախագահ եղած ատեն, բարեկամին մէկին անգամ մը քովը գնաց, և տեսաւ որ ձեռքերուն ու ծունկերուն վրայ եկած պզտիկ տղայի մը հետ գնտակ կը խաղայ և անոր հետ կիյնայ՝ որպէս թէ այն փոքրիկ չարամիտը իրեն պէս ապէկ չկրնար խաղալ։ Բարեկամը կասկածելի երևցած օտարականի մը վրայ խօսիլ ուզելով, որն որ քանի մը ժամանակէ՝ ի վեր Լոնտրա եկած էր, հարցուց թէ « արդեօք անիկա լրտե՞ս է, և թէ ոչ մասնաւոր պարոնին մէկը։ » Ասոր վրայ լորտ Զաթամ իր դարանը բանալով քանի մը մանր կենդանագիրներ հանեց, և անոնց մէջէն մէկը գատելով ցոյց տուաւ թէ « ըսած մարդերնիդ ասիկա՞ է։ » —Այո՛, նոյն ինքն է։ — « Ապահով եղիք, պատասխանեց լորտ Զաթամ, ծովեզերքը ոտք կոխելէն՝ ի վեր իմ աչքս անոր վրայ է։ » Ահա այս ամենը ժամանակն ապէկ գործածելով և անօգուտ վայրկեան մը չանցուցանելով կատարուած էր։

Ժամանակին որ և իցէ մէկ մասն ըստ ինքեան աւելի վերացական է քան թէ դրական։ Փոքր ժամի մը մէջ հարիւր տարուան նեղութիւն կրնաս կրել կամ անսահման հաճութիւն վայելել։ Դիշեր մը մինչև լոյս նստայ, և ժամ առ ժամ ժամացոյցին զարնելը մարիկ ըսի, և այն բոլոր սահուն ժամերը վայրկեաններու պէս անցան գացին։ Ատածէ՛ ուրեմն կորսըուած ժամանակին արժէքը։ Միօրեայ ըսուած որդը (էֆէմէր), արեգակը երած ատեն կը գոյանայ, կենաց բոլոր պաշտօնները կը կատարէ և արեգակը մտաց ատեն կը մեռնի։ Մեր բոլոր գիտցածն ասիկա է, որ այն աննշան երևցած միջատն իր կարճատև համարուած կենաց մէջ մեզնէ աւելի երկայն կեանք մը կրնայ անցուցնել։ Ոանակոխ մի՛ ըներ զայն իր երջանկութեան մէջ, վասն զի, « Պարելի է, կըսէ Մալպրանշ, որ էակներ կան որոնք կէս ժամը մեր հազար տարի ըսածին չափ երկայն կը համարին։ կամ թէ մեր վայրկեան կոչած ժամանակի միջոցը, ժամ մը, շաբաթ մը, ամիս մը, դար մըն է անոնց համար։ » Արիան և ուրիշ ձուկեր, արծիւը, ագռաւը, թութակը, նոյն իսկ սագը և ուրիշ թռչուններ շատ աւելի երկայնակեցութեան ստատճանի մը կը հասնին քան թէ մարդ։ բայց իսկապէս անոնց կենաց տևողութիւնը մերինէն աւելի երկայն կրնայ համարուիլ։

Միւս կողմանէ մարդոյս հաւատարիմ և անգին բարեկամ եղող շունը, հազիւ թէ տասներկու կամ տասնչորս տարի կրնայ ապրիլ։ Ամիներ կը գտնէ Ոդիւսևսի շունը, որ ասկէց ալ աւելի երկայն ժամանակ եռքը իր տերը ճանչցաւ։ Բնագէտներէն (Ֆիզիօլոժիսթ) ոմանք երևակայեալ տեղեկութիւն մ՚ունէին, թէ ամեն մարդ կենաց ասպարէզը մտած ժամանակ, երակի հարուածներու սահմանեալ չափ մը կունենայ որ ոչ կը պակսի և ոչ ալ կը շատնայ դիպուածով։ Եթէ երակին զարկն արագանայ, կենաց տևողութիւնը կը կարճնայ, բայց երակին հարուածներուն թիւը միևնոյն կը մնայ։ և նմանապէս եթէ երակը յամր զարնէ՝ կեանքը կերկննայ։ « Ժամանակի տևողութեան վրայ անատեն գաղափար մը կունենանք։

կըսէ Լ՝ոք, երբ որ մեր միաքին մէջ շաւունակ իրարու յաջորդող գաղափարներուն ընթացքը դիտենք։ Եւ ահա ոչն պատճառաւ, երբոր առանց երագելոյ խորին քունի մէջ կընկըմինք, ժամանակին ինչ ըլլալը եւ անոր երկայնութիւնը չենք ըմբռներ, եւ մինչդեռ կը քնանանք, մեր մտածութիւնը թող տուած վայրկենէն մինչեւ դարձեալ մտածելու սկսած ատենը կարծես թէ բնաւ հեռաւորութիւն մը չունենար»։ «Հետեւաբար այս սկզբան վրայ, դիտողութիւն կընէ ուրիշ հեղինակ մը, նշանակելու է որ մտածութիւն քիչ ընող մարդիկ անցեալին վրայ ակնարկութիւն ընելով, միշտ կարձառեւ պիտի դայ իրենց։

Տղէտներն ու հիւանդոտները շատ անգամ շաբաթներ պարապ կանցընեն, եւ իրենց համար շաբաթը օր կը թուի։ Հարկաւ կը հետեւի թէ անիկա՝ որուն միտքին զանազան խորհրդածութիւններ եւ ընտիր գաղափարներու արագ յաջորդութիւն մը կուգայ կանցնի, ամենէն աւելի ժամանակին ինչ ըլլալը պիտի հասկընայ, եւ միւնոյն միջոցին մէջ ուրիշներէն աւելի ապրած պիտի ըլլայ։»

Այս տեսութեան ամեն կողմանէ ուղիղ ըլլալուն վրայ դոհ չեմ, բայց անտարակուսելի է թէ երբ որ մեր երակին զարկը չափաւոր եռանդի մ՝ադդեցութեամբը բարձրանայ, մեր գաղափարներն աւելի ապատ եւ աւելի արագ կը հոսին քան թէ ուրիշ ժամանակ՝ եւ իրականապէս, եթէ ոչ երկարաւորութիւնը՝ գո՛նէ մեր գոյութիւնենց վայելքը կը շատնայ։ Երդ, շանը երակին զարկն ու սրտին բաբախումները մարդուս ունեցածէն աւելի են։ ասիկա կենաց երեւցած երկարաւորութեան վրայ՝ անոր համար արդասիք մը չկրնար ունենալ։ Կը տեսնես ահա, իմ երիտասարդ բարեկամս, որ երբեմն ես ոչ թէ միայն իրատ այլ եւ օգտակար տեղեկութիւններ տալ կուզեմ։ Մինչեւին մի՛ կարծեր որ շունը թէեւ արարածոց դասակարգութեան մէջ մարդուս հետ բաղդատելով շատ խոնարհ է, բայց բոլորովին խոկման զօրութենէ զուրկ կենդանի մը չէ։

Հոյդ ստոյդ մտերիմ Հայր մը։

Թարգմանեաց յանդգնելեալն

Վ. Գ. Գառնասեան (Շարունակելի)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՄՈՒՆՋՈՒՐ

ԳԵՐԹՈՒԱԾՔ

ԱԲՐԱՀԱՄ Ց. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Ուրթսուն երեսէ բաղկացեալ տետր մ՝է, որ այլ եւ այլ նիւթերու վրայ յիսունի մօտ աշխարհաբառ գոչարիկ ոտանաւորներ կը պարունակէ։

Կը ծախուի մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառաց խանութները։ Գին 5 ղուրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՊահՀէ Գարուի թուականը ծախված ՀԷԹը կը յիշեցուննենք մեր ընթերցողաց, յորոց դուցէ շատերն արդէն փոքոով ալ հանդիպեցան որ յիշեալ ԻՒզը Գաղղիոյ եւ Իտալիոյ ամենէն ազնիւ իւղերուն կարգը կընայ դասուիլ։

Յառաջիկայ Ս. Զատիկ երրորդ օրը՝ ապրիլ 21՝ Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողով պիտի դումարուի Բերա Համազգեաց ընկերութեան ժողովարանը Լատէ փողոց թիւ 13։

Ուսոմ բոլոր անդամներէն կը խնդրուի որ նոյն օրը ժամը 6ին անպատճառ ներկայ գտնուելու բարեհաճին յիշեալ ժողովարանը։

ԳԵՏՆԵՐ

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԼԵՒՈՆ ՎԵՏԵՐՈՒՐԳ

ՎԵՐՋԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

ՀԱՅՈՑ

Մեր վերջին տարաբաղդ Լեւոն վեցերորդ Թագաւորին դերեզմանին եւ մարմնոյն պատկերը՝ Փարիզի մօտ Կերեսանենց վանքին եկեղեցւոյն դամբարանէն օրինակուած, եւ Սիլիկիա հանդէսին խորհրդոյ մեծարգոյ Պ. Մ. Ռ. Իւթիւճեանի խնամքը դեղեցկապէս տպագրուած, կը ծախուի Զէյնճիրլի խանի վերնայարկը թիւ 3 Սիլիկիա հանդէսին գրասենեակը։ Գին 7 ղուրուշ։

Իւսկիւտար Պաղլար պաշի Ձիւէքճիի զբօսարանին կարգը Պ. Լաղլաքի Եէնի տիւնեայի երեք տանը դեռին ու մէկ զարդարեալ պարտէզը, որ ուրիշ փողոցներու մէջ ալ երես ունի, եւ 40 հազար կանդուռնի չափ է, ծախու է։ Թէ՛ ամենը եւ թէ՛ կտոր կտոր դնելուզդն աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար պէտք է կամ Իւսկիւտար նոյն տեղերուն տիրոջը հետ տեսնուի, կամ լրագրոյս գրասենեակէն զանի հարցունէ։

ԽՄԲԱՆ (ԵՄԲԸ) ԱԼՊԷՍԲԷՐԻ

Այս խարանն է որ յատկապէս կը դրոշմուի Գաղղիոյ բոլոր քաղաքական եւ զինուորական հիւանդանոցներուն մէջ։ Քանի մը ժամու մէջ իր դործը կը կատարէ եւ առանց աւրուելու երկար ատեն կը դիմանայ։

Էլպէսբերի թուղթն ալ յեռոյ առատապէս եւ կանոնաւորապէս կը բանեցընէ խարանը, առանց ցաւի եւ հոսի։

Այս խարանն ու թուղթը քառասուն տարիէ՝ի վեր ամեն գլխաւոր բժշկաց եւ մանաւանդ Գաղղիական բժշկաց ճեմարանին հաւանութիւնն ու գովութիւնը ստացած է։

Կը ծախուի Փարիզ Ֆոսուր Սէն Տընի փողոցը թիւ 80, եւ Ս. Պօլիս Բերայի մեծ փողոցը թիւ 485 Բիւլիքաթէօ Յէնեռալի ոլորանին Մ. Մէֆլեանի գրասենեակը։ ուր կը գտնուի նաեւ Բաքէնի Քաբսիւլն, որ Գաղղիոյ բժշկական ճեմարանին հաւանութիւնն ստացած է իբրեւ ուրիշ ամեն Քաբսիւլներէն դերազանց։

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն ըստանալու համար հեռը տրուած տեղեկագիրը պէտք է կարդալ։

Պէշիկթաշի Հայկազեան ընկերութեան արդեամբը տպուած գրքերը։

Առաջնորդ Հայ ընթերցանութեան կամ նոր քերական եւ հեգարան, գին մէկ ղուրուշ։ Պարոք տղայոց գին 4 ղուրուշ։ Կոսկադիսելիք մանկանց գին 5 ղուրուշ։ Թուաբանութիւն հանառօտ գին 3 ղուրուշ։ Քերականական վերլուծութիւն գին 6 ղուրուշ։ Նոր Քերականութիւն Գաղղիական գին 8 ղուրուշ։ Անդուրն Գեարոս վիպասանութիւն գին 3 ղուրուշ։ Բարոյականք Գլուտաքեայ Հատոր Բ. գին 2 ղուրուշ։ Նոյն՝ Հատոր Գ. գին 3 ղուրուշ։ Արթուրիւն հայերէն քէրական-նութեան Գարագաշեանի Գին ղուրուշ։

Կը ծախուին Ս. Պօլիս դրավաճառ Պ. Յարութիւն Մարգարեանի եւ Պ. Պաղասար Սրապեանի խանութները։

Եւրոպայէն ընտիր նուագարաններ եկած են ազգային երգեր նուագելու համար։ Այս նուագարանները կը գտնուին Զուխաճի խանին դրանը քով Նիզամեան մեծարգոյ Մկրտիչ ազգային խանութը, եւ չափաւոր գնով կը վաճառուին։

Քոնաօլիտանէի (Ռեզայիրլի խանի) դիմացը Զինիլի խանի դուռն կից մաղազան կը ծախուի ամենաժան գիներով

ԹՈՒՂԹ

Գրի, նամակի, դծագրութեան, տպագրութեան, վաճառք ծրարելու, եւ այլն եւ այլն։

Գրի, նամակի եւ դծագրութեան թուղթերէն խիստ շատ տեսակներ կը գտնուին։ տպագրութեան թուղթերէն եկած են Բավիա 3—6 տեսակ, Ըսբիէրէ 3—4 տեսակ։ խաբախի եւ ծանուցումներու համար դունաւորներէն Բէյլէ, Աֆիսի եւ այլն 7—8 տեսակ եւ ուրիշներ։ Նոյնպէս վաճառք ծրարելու համար ալ զանազան տեսակները կան։

ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

Առեւտրական հաշուի, Քօրիայի եւ ձեռատետրներ։

ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏՈՅՔ

Երկաթ, փետուր եւ կապար գրիչներու, մելանները, կաղամարներու, կնքամոմերու, դծագրութեան ներկերու, քօրիայի մամուլներու եւ այլն, եւ այլն, եւ այլն զանազան տեսակները պատրաստ կան։

Թէ թուղթերէն, թէ տետրակներէն եւ թէ գրութեան պիտոյքներէն օրըստօրէ նոր եւ զանազան տեսակները գալու վրայ են։

Մանր վաճառումներու համար ամեն իրերուն գիները որոշեալ են ամենաժան կերպով եւ կանխիկ ըլլալու պայմանաւ։ իսկ մեծ առուտուրներու համար պէտք եղած զեղչը կըլլայ ըստ իրին։

ՁԿԱՆ ԻԼԴ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԱՔՐՈՒԱԾ

ԱԽՈՐԺԱՀՈՏ ԵՒ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ

Ուրիշ ամեն ձկան իւղերուն մէջ այս միայն չունի ձկան հոտ եւ համ։ Շրջուրիւ դեղագործին դասած՝ միջոցովը պատրաստուած։

Կը գտնուի Բերա Տէլլա Սուտայի դեղարանը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ	Շաբ. 28	Բշ. 30	Գշ. 31	Դշ. 1	Եշ. 2	Ուր. 3
	Գրշ.	Գրշ.	Գրշ.	Գրշ.	Գրշ.	Գրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ.	101-5	101-10	101-10	101-10	101-10	101-10
Քասնոյ արծաթ						
Թանվ. Միւմթազէ	66-30	67-6	67	66-34	67-9	67-36
Եսհամը ձէտիտէ հին.	55-15	55-32	55-24	55-24	55-39	55-26
« « նոր	55-10	55-30	55-20	55-20	55-36	55-22
« « վերջին.	57-34	58-12	58-4	58-3	58-19	58-6
Սերկի 10 տար. ակս. առ						

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ

Ցորեն Թայղան	—	Ցորեն Իսմայիլ կակուղ	———
» Իսմայիլ	22—25	» Վարնա »	20—21
» Կալաց	—	» Պուրգազ »	—
» Ռումելի Պալէքաք	—	» Պալէքաք »	19—20
» Սամսոն	—	Եգիպտացորեն Կալայլի	———
» ԱղՀ կակուղ	—	» Իպրայիլ	———
» Իպրայիլ »	17—18	Գարի	—10

Վաճառանոցիս մէջ կայ ընդ ամենը 250000 դրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գիսաոր (Մաղը) սեւ. 100 լիրա		—17
ճերմակ		—11
Լեղին հատիկ (ՀՀԷրի) Էնգլիրի 100 լիրա		—10
Ռուրդ Գրբրմ կէս լուսոյ.	հօխա	— 6
Չի լուացուած 100 լիրա		— 5
Տաճկաստանի 100 լիրա	հօխ	— 8
Բամպակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի հօխ.		—21
Ասոր. Կիպրոս. Ատանա	հօխա	—22
Թիֆթիք Էնգլիրի Զանկլրբ 100 լիրա		—53
Ամիսն Պալբքէսէր		—210
Գիլիրէ Տերեւ բանուած	«	—24
	«	—
Մեղրամոմ Դեղին Տրապիզոն 100 լիրա		—28
Անատոլու		—27
Սուսամ Բումիլի	հօխայ	—5
Կաւաստի հունտ (ՔԷթէն թոխ.) Բու Քիլ.		—54
Պանարմա	»	—58
Զէթ (Զէյթին եաղը) Ս. յվալրդ	Հօխայ	— 8
Կիրիտ	»	— 7-10
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
Միտիլի	»	— 4
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիտ	»	— 4-21
Տիմեաթ	»	—

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԷՐ)

Ֆիլամիւռ 40 —— եւ 11—12	—
Խոշակ Գրուսա չոր	—
Պարսկաստանի Ֆրանք	42—44—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանվէ Ռիս եւ Գաֆիս 100 Հիյ. լիրա		1100—1150
« Մատրին եւ Սէյլան « «		—1200
Շաքար գլ. (քէլլէ) 6-10 Լտ. կնդ. 100 լիրա		
« Փոչի (թոզ)	« «	
« Հոլ. գլուխ	« «	270
« Փոչի	« «	245
« Գաղղ. գլուխ	« «	260
« Փոչի	« «	246
Անադ (դալայ)	« «	770
Պղպեղ (սիպէհ).	Հիյ. 100 լիրա	—6
Լեղակ (ֆիլֆիլ) Պէնկալա	« «	
« Մատրաս	«	
Որդան կարմիր (գերմեզ)	«	55
« « արծթագոյն	«	50
« « տեսակ Բ.	«	45
« « խոնաւ	«	40
Անուշադիր (Նրշատրը) Հիյ. 100 լիրա		6
Պղտղտաս (Զէյլիք) թիւ 0 եւ 00		160
Կապար (Գուրշուն)	«	—— 5 20
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյգ մնաուկ	«	—525
Զինք սախտակ թիւ 7—12	Հիյ.	— 4 20
Երկաթ Անդ. ճոպանեւ (չուղուգ)	Կնդ.	58—60
« Բեւեռոց	«	63—65
Տախտակ. 1—14		—100
Բոլորակ	«	140
Ռուսիոյ	«	110—170
Քարգիլա Վարիլ 39 Հիյ.		— 98
Ծուռմբ (քիւ.քիւրտ) Իտալիա	Կնդ.	
Իւմիւղեմ ձէն. զոյգ Սնտ.	«	233
« Պէլճ. «	«	110
« Թրիէսթ «	«	70
Ռօմ Անդղոյ	Կալ	13
« Ամերիկա	«	12
Սբառմաչէթ Վէնտա	«	18
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	16

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պօլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Ց. Զաքիեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս էֆենտի Կարապետեան.
ԱՆԴՐԻՍԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մանտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էրմասեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նազարէթ աղա Շահպազեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Պ. Ճամճեան
ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Խաճանեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան դրքակցի։

Օգնական Խմբագիր Խմբագիր-Տնօրէն
Ա. Մ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ